



محمدحسین لطف‌الهی

خبرنگار بین‌الملل

چشمان گودرفته و پوست چسبیده به استخوان کودکان غزه، روایتی از یک قحطی یا کمبود ناشی از شرایط جنگی نیست؛ تصویر عریان یک سلاح است؛ سلاحی که گرچه تاریخ، فهرست تاریکی از نمونه‌هایش را از اوکراین استالین تا بیافرا به یاد دارد، اما روش‌شناسی، مقیاس و هدفمندی سیستماتیک بحران امروز غزه، تنها یک پیشینه را تداعی می‌کند: «طرح گرسنگی» نازی‌ها.

برای نزدیک به دو سال، شهروندان غزه در بمباران‌های هوایی، حملات تانک‌ها یا شلیک مستقیم سربازان اسرائیلی کشته می‌شدند. در ماه‌های اخیر اما بسیاری از ساکنان غزه، مرگی آرام‌تر و البته درنکات‌تر را تجربه می‌کنند؛ آن‌ها از گرسنگی و نداشتن آب و غذا می‌میرند. جست‌وجو برای غذا هم به اندازه عدم دسترسی به غذا مرگبار است. به گفته سازمان ملل متحد، در ماه‌های گذشته بیش از ۱۰۰۰ نفر از ساکنان غزه در تلاش برای دستیابی به غذا هدف گلوله‌های سربازان اسرائیلی قرار گرفته و کشته شدند.

▼ طرح مرگبار

قحطی و گرسنگی در غزه امر جدیدی نیست. این باریکه طی دو دهه گذشته تحت محاصره و کنترل شدید اسرائیل قرار داشته و هر محموله‌ای تنها با موافقت و صدور مجوز از سوی نیروهای اسرائیلی می‌توانست وارد غزه شود. این موضوع باعث شده بود تا از سال ۲۰۰۷ تا پیش از اکتبر ۲۰۲۳ و آغاز جنگ اخیر، کمبود مواد غذایی بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی در غزه باشد.

این‌بار اما ماجرا متفاوت‌تر از محدودیت‌ها و کمبودهای گذشته است. از بهار ۲۰۲۴، اسرائیل ورود غذا، سوخت و سایر کالاهای اساسی به نوار غزه را به طور کلی ممنوع کرده و در مقطعی خاص به تعداد کمی از کامیون‌های حامل این کالاها اجازه ورود به غزه را داده است. مقام‌های ارشد اسرائیلی تأکید داشتند که این اقدام با هدف وادار ساختن حماس به آزادسازی گروگان‌ها صورت می‌گیرد. این محدودیت، هر چند شرایط بسیار سختی را برای مردم غزه ایجاد کرده بود اما نقش آفرینی موثر آژانس‌های امدادی و نهادهای زیر نظر سازمان ملل متحد در توزیع کمک‌های بین‌المللی باعث می‌شد تا سوءتغذیه به پدیده‌ای فراگیر تبدیل نشود. مارس ۲۰۲۵، اسرائیلی‌ها تیر خلاص را به وضعیت انسانی غزه شلیک کردند. ارتش اسرائیل از روز دوم مارس، از ورود کمک‌های بشردوستانه‌ای که توسط سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای خارجی برای مردم ارسال می‌شدند، به غزه جلوگیری کرد. تبعات انسانی فاجعبار این تصمیم که در کنسار آغاز دوباره جنگ و بمباران زندگی را برای مردم غزه بیش از پیش سخت کرده بود، باعث شد تا فشارهای بین‌المللی علیه اسرائیل افزایش یابد و بسیاری از کشورها به این سیاست دولت اسرائیل اعتراض کنند.

همزمان، وضعیت ساکنان غزه روزبه‌روز بدتر می‌شد. اوایل ماه مه، سازمان ملل متحد گزارش داد که کارمندان این سازمان، نمونه‌هایی از سوءتغذیه شدید را در غزه ثبت و مستند کرده‌اند. بر اساس اعلام این سازمان در ماه مه، در میان ساکنان غزه یک نفر از هر ۵ نفر دچار سوءتغذیه است.

دولت بنیامین نتانیا‌هو، نخست‌وزیر اسرائیل برای فرار از این انتقاده‌ها به دنبال یک راه‌حل بود اما نمی‌خواست بار دیگر اجازه ورود کمک‌های بشردوستانه سازمان‌های بین‌المللی را به غزه صادر کند. دولت اسرائیل بدون ارائه شواهد و مستندات قابل قبول، مدعی بود که کمک‌های بین‌المللی مستقیم به دست حماس می‌رسند و مردم عادی در غزه از آن بی‌بهره می‌مانند؛ ادعایی که توسط نهادهای بین‌المللی تکذیب شده بود. در نهایت، اسرائیلی‌ها اعلام کردند که مراکز جدیدی را در مناطق تحت کنترل اسرائیل در غزه تأسیس می‌کنند که زیر نظر «بنیاد بشردوستانه غزه» (GHF) به توزیع غذا و کمک‌ها بپردازند. این بنیاد در کشور سوئیس به ثبت رسیده و مدیر آن جیک وود، از سربازان سابق ارتش آمریکاست.

سازمان‌های حقوق بشری و نهادهای بین‌المللی از همان ابتدا مخالف این تصمیم اسرائیل بودند. پیش از آغاز فعالیت GHF، تام فلچر، مدیر امور بشردوستانه سازمان ملل متحد در نشست شورای امنیت پیرامون این بنیاد گفت: «بنیاد بشردوستانه غزه کمک‌رسانی را به مناطقی خاص محدود می‌کند و بسیاری از مناطق را بدون کمک‌رسانی باقی می‌گذارد. این نوع کمک‌رسانی در راستای اهداف سیاسی و نظامی است. این بنیاد، گرسنگی را به ابزاری برای چانه‌زنی و امتیازگیری اسرائیل تبدیل می‌کند. این فقط نمایشی است برای پوشاندن خشونت و آوارگی که بر مردم غزه تحمیل می‌شود.»

در همان زمان کمیته بین‌المللی صلیب سرخ نیز در بیانیه‌ای به این طرح اسرائیل واکنش نشان داد: «مکانیسم پیشنهادی برای کمک به غزه برای ما بسیار نگران‌کننده است و کارشناسان ما معتقدند این مکانیسم اجازه توزیع کمک‌های بشردوستانه را به شکلی که مطابق با اصول انسانی باشد، نمی‌دهد. صلیب سرخ نمی‌تواند در شرایطی که اجازه رعایت معیارهای انسانی را ندارد، در توزیع کمک‌ها همکاری کند.» زمان زیادی طول نکشید که صحت پیش‌بینی این نهادها تأیید شد.

بر اساس گفته‌های شاهدان عینی، در غزه مردم با دو فاجعه



عکس: Reuters

غزه

نگاهی به تاریخچه استفاده از

است: «مادر احمد زیدان، نوجوان ۱۲ ساله فلسطینی درست در مقابل او، زمانی که تلاش داشت تا برای خانواده‌اش غذا تهیه کند، گلوله خورد و جان خود را از دست داد. او به یکی از مراکز توزیع غذا رفته بود اما هدف گلوله قرار گرفت.» بر اساس گزارش این روزنامه، روز یکشنبه ۱ ژوئن بیش از ۳۰ نفر از مردم غزه در تلاش برای دستیابی به غذا برای خانواده‌هایشان کشته شدند. روز دوشنبه ۲ ژوئن، ۳ نفر دیگر در آنجا به قتل رسیدند. مقام‌های محلی تعداد کشته‌شدگان در مسیر رسیدن به مراکز غذا را در مراکز غذا در روز سه‌شنبه ۳ ژوئن را ۲۷ نفر اعلام می‌کنند.

روز یکشنبه، ۸ ژوئن ۴ نفر کشته شدند. تعداد کشته‌شدگان در روز سه‌شنبه ۱۰ ژوئن ۱۷ نفر و در روز چهارشنبه ۱۱ ژوئن ۶۰ نفر اعلام شد. اسرا ابوقمر، فعال فلسطینی در یادداشتی که در روزنامه گاردین منتشر شد، نوشته است: «در غزه، از آغاز نسل‌کشی، گرسنگی به‌عنوان سلاحی جنگی برای تضعیف بشردوستانه ایالات متحده با آماده‌سازی نقاط توزیع برای تأمین مواد غذایی برای مردم غزه آغاز شد، روزنه‌ای از امید پدید آمد که شاید این گرسنگی سرانجام تسکین یابد. اما اکنون هیچ امیدی باقی نمانده است. این نقاط توزیع به تله‌های مرگ تبدیل شده‌اند.» کاربران فلسطینی در شبکه‌های اجتماعی نوشته‌اند که در این مراکز «هیچ چیز به جز مرگ» توزیع نمی‌شود. ثمین الخیطان، سخنگوی دفتر حقوق بشر سازمان ملل متحد در ژنو، گفت: «از زمان شروع کار بنیاد بشردوستانه غزه در ۲۷ ماه مه، ارتش اسرائیل فلسطینی‌هایی را که سعی در رسیدن به نقاط توزیع غذا داشتند، بمباران و گلوله‌باران کرده‌اند که منجر به کشته شدن تعداد زیادی شده است.» به گفته او سازمان ملل بیشتر موارد این کشته‌شدگان را بررسی و تأیید کرده است.

الخیطان گفت: «مکانیسم کمک‌های بشردوستانه نظامی اسرائیل با استانداردهای بین‌المللی توزیع کمک‌ها مغایرت دارد. این امر جمعیت غیرنظامی را به خطر می‌اندازد و به وضعیت فاجعبار انسانی در غزه دامن می‌زند.» روز گذشته نیز، سازمان پزشکان بدون مرز اعلام کرد که جنایت در مراکز توزیع کمک‌های بشردوستانه در غزه همچنان ادامه دارد. این سازمان اضافه کرد: «مراکز مذکور وابسته به تل‌آویو و آمریکا هستند و پروژه آنها برای توزیع کمک در غزه عمداً کرامت فلسطینی‌ها را خدشه‌دار می‌کند.» بر اساس اعلام سازمان پزشکان بدون مرز، باید به یک سازوکار مبتنی بر مبانی انسانی و هماهنگ با سازمان ملل در راستای توزیع کمک‌های انسانی در غزه بازگشت.

سربازان اسرائیلی مستقر در غزه می‌گویند که طی ماه گذشته ارتش اسرائیل عاملان به غیرنظامیانی که در نزدیکی مراکز توزیع غذا قرار داشتند، تیراندازی می‌کرد. روزنامه‌ها آرتس، روز جمعه، ۲۷ ژوئن، در گزارشی نوشت: «گفت‌وگوها با سربازان و افسران

همزمان روبه‌رو هستند. از یک رو غذا به اندازه کافی توزیع نمی‌شود و از سوی دیگر کسانی که برای دریافت غذا به مراکز توزیع غذای اسرائیلی-آمریکایی مراجعه می‌کنند، هدف گلوله قرار می‌گیرند.

وضعیت گرسنگی در غزه به اندازه‌ای است که حتی کارکنان نهادهای بین‌المللی و پزشکان هم از گرسنگی در امان نیستند. یکی از نمایندگان سازمان ملل متحد در این باره گفته است: «هرروز صبح، یک سوال تکراری در غزه وجود دارد: آیا امروز می‌توانیم غذا بخوریم؟»

عفو بین‌الملل نوشته است: «قتل عام در مکان‌های توزیع غذا در غزه، اکنون تقریباً به یک رخداد روزانه تبدیل شده است. تا تاریخ ۲۵ جولای، سازمان ملل تأیید کرده است که بیش از ۱۰۰۰ فلسطینی حین جست‌وجوی غذا کشته شده‌اند؛ ۲۰۱ نفر در مسیرهای کمک‌رسانی و بقیه در نقاط توزیع. هزاران نفر دیگر نیز مجروح شده‌اند. در همین حال، نیروهای اسرائیلی نزدیک به دو میلیون فلسطینی خسته و درمانده را به اجبار آواره کرده‌اند و آخرین دستور آوارگی جمعی در تاریخ ۲۰ جولای صادر شد که فلسطینیان را به کمتر از ۱۲ درصد از مساحت غزه محدود می‌کند.»

برنامه جهانی غذا (WFP) هشدار می‌دهد که شرایط کنونی، ادامه عملیات را غیرممکن می‌سازد. استفاده از گرسنگی دادن به غیرنظامیان به عنوان یک روش جنگی، جنایت جنگی محسوب می‌شود.

به نوشته عفو بین‌الملل، درست در خارج از غزه، در انبارها و حتی در داخل خود غزه هزاران تن، غذا، آب پاک، تجهیزات پزشکی، وسایل سرپناه و سوخت، دست‌نخورده باقی مانده و سازمان‌های بشردوستانه از دسترسی یا تحویل آن‌ها منع شده‌اند. محدودیت‌ها، تأخیرها و ایجاد تفرقه و چندپارگی توسط دولت اسرائیل تحت محاصره کامل، به آشوب، گرسنگی و مرگ دامن زده است. یک امدادگر که خدمات حمایت روانی-اجتماعی ارائه می‌دهد، از تأثیر ویرانگر این وضعیت بر کودکان می‌گوید: «کودکان به والدین خود می‌گویند که می‌خواهند به بهشت بروند، زیرا حداقل در بهشت غذا پیدا می‌شود.»

پزشکان نرخ بی‌سابقه‌ای از سوءتغذیه حاد، به‌ویژه در میان کودکان و سالمندان را گزارش می‌دهند. بیماری‌هایی مانند اسهال حاد در حال گسترش است، بازارها خالی هستند، زباله‌ها روی هم انباشته شده‌اند و بزرگسالان در خیابان‌ها از شدت گرسنگی و کم‌آبی از حال می‌روند. میانگین توزیع کمک در غزه تنها ۲۸ کامیون در روز است که برای بیش از دو میلیون نفر، که بسیاری از آن‌ها هفته‌هاست هیچ کمکی دریافت نکرده‌اند، به هیچ‌وجه کافی نیست.

روزنامه گاردین در مقاله‌ای که روز ۱۵ ژوئن منتشر کرد، آورده

عفو بین‌الملل نوشته

است: «قتل عام در مکان‌های توزیع غذا در غزه، اکنون تقریباً به یک رخداد روزانه تبدیل شده است. تا تاریخ ۲۵ جولای، سازمان ملل تأیید کرده است که بیش از ۱۰۰۰ فلسطینی حین جست‌وجوی غذا کشته شده‌اند؛ ۲۰۱ نفر در مسیرهای کمک‌رسانی و بقیه در نقاط توزیع. هزاران نفر دیگر نیز مجروح شده‌اند. در همین حال، نیروهای اسرائیلی نزدیک به دو میلیون فلسطینی خسته و درمانده را به اجبار آواره کرده‌اند و آخرین دستور آوارگی جمعی در تاریخ ۲۰ جولای صادر شد که فلسطینیان را به کمتر از ۱۲ درصد از مساحت غزه محدود می‌کند.»

برنامه جهانی غذا (WFP) هشدار می‌دهد که شرایط کنونی، ادامه عملیات را غیرممکن می‌سازد. استفاده از گرسنگی دادن به غیرنظامیان به عنوان یک روش جنگی، جنایت جنگی محسوب می‌شود.

به نوشته عفو بین‌الملل، درست در خارج از غزه، در انبارها